

Asettamispäätös

13.11.2023

VN/25525/2023
VN/25525/2023-OM-17

Jakelussa mainituille

OM; Asettamispäätös: Kansallinen ohjelma demokratian ja osallistumisen edistämiseksi; työryhmän asettaminen

Asettaminen

Oikeusministeriö on tänään asettanut työryhmän valmistelemaan ja koordinoimaan kansallista ohjelmaa demokratian ja osallistumisen edistämiseksi. Työryhmän tehtävänä on valmistella pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa linjattu kansallinen ohjelma demokratian ja osallistumisen edistämiseksi sekä koordinoida ohjelman toimeenpanoa valtioneuvostossa.

Toimikausi

13.11.2023–17.4.2027

Taustaa

Hallituksen tavoitteena on vahvistaa demokratiaa, osallisuutta ja luottamusta yhteiskunnassa. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman (2023:58) mukaan uusia keinoja vaalia näitä perusarvoja tarkastellaan ennakkoluulottomasti. Hallitus työskentelee osallistavan ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan puolesta ja torjuu eriytymiskehitystä.

Suomi on vahva demokratia, jossa kansalaisten yleinen luottamus julkisiin instituutioihin on korkealla. Kansalaisten luottamuksen ylläpitämisen eteen tehdään töitä vaakaasti ja pitkäjänteisesti. Osallistuminen ja vaikutusmahdollisuudet ovat demokraattisen yhteiskunnan perusta. Avoin, ratkaisukeskeinen keskustelu ja vastuullinen julkisen vallan käyttö rakentavat suomalaista tulevaisuutta. Hallitus edistää yhteiskunnallista vuoropuhelua. Sen rooli on tärkeä myös koulujen demokratiakasvatuksessa. Laajaa sananvapautta on tuettava ja ylläpidettävä kaikkialla yhteiskunnassa (2023:58).

Hallitusohjelman mukaan (2023:58) Suomi edistää kaikessa toiminnassaan demokratian, kansalaisyhteiskunnan, perus- ja ihmisoikeuksien sekä oikeusvaltion periaatteita. Luottamuksen yhteiskunta ja hyvät väestösuhteet syntyvät siitä, että Suomessa jokai-

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
 00023 Valtioneuvosto

Eteläesplanadi 10
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

09 1606 7730
 +358 9 1606 7730

kirjaamo.om@gov.fi
 oikeusministerio.fi

nen voi luottaa oikeuksiensa toteutumiseen, sukupuolten tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen lain edessä, syrjimättömyyteen ja mahdollisuuksiin vaikuttaa elämänsä suuntaan.

Paikalliseen kansanvaltaan turvautuen hallitus vauhdittaa hallittua kehitystä kohti luovempaa ja dynaamisempaa paikallishallintoa ja varmistaa lähidemokratian toteutumisen. Tavoitteina ovat alueen asukkaille demokratian, osallisuuden ja tasa-arvoisuuden vahvistaminen (2023:58).

Perustuslain 2 §:n 2 momentin säännöksellä turvataan yksilön osallistuminen ja vaikutusmahdollisuudet yhteiskunnallisen toiminnan eri tasoilla. Lisäksi julkisen vallan on perustuslain 20 §:n 2 momentin perusteella pyrittävä turvaamaan jokaiselle mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Perustuslain 14 §:n 4 momentin mukaisesti valtioneuvosto pyrkii demokratiapolitiikan keinoin edistämään yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon.

Lapsilla ja nuorilla on vahvasti lakiin perustuva oikeus osallistua ja vaikuttaa heitä koskevien asioiden valmisteluun ja päätöksentekoon. Oikeus osallistua ja vaikuttaa on turvattu Suomen perustuslain, kuntalain, hyvinvointialuelain ja nuorisolain lisäksi myös kansainvälisillä sopimuksilla. YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista on ollut Suomessa voimassa jo yli 30 vuotta. Lasten ja nuorten oikeutta osallistua ja vaikuttaa painotetaan lisäksi Euroopan unionin, Euroopan neuvoston ja Suomen kansallisessa lapsen oikeuksien strategiassa. YK:n lapsen oikeuksien komitea (mm. CRC/C/GC/12, CRC/C/FIN/CO/5-6), Euroopan neuvosto (mm. CM/Rec(2012)2, CM/Rec(2023)5, CM/Rec(2023)6) ja OECD (OECD/LEGAL/0474) ovat antaneet jäsenmailleen lukuisia suosituksia lasten ja nuorten demokraattisten osallistumisoikeuksien edistämiseksi.

Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa linjataan (2023:58), että hallitus valmistelee ja toimeenpanee kansallisen ohjelman demokratian ja osallistumisen edistämiseksi. Eriytyisenä tavoitteena on äänestysaktiivisuuden edistäminen ja lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen. Edistetään demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen hyvien käytäntöjen kehittämistä. Vahvistetaan hyvän keskustelun ja mielipiteen vaihtamisen kulttuuria yhteiskunnassa jo lapsesta lähtien perustuslaillinen sanan- ja mielipiteenvapaus turvaten. Hallitusohjelmassa linjataan myös, että nuorten osallisuutta ja alueellista yhdenvertaisuutta edistetään muun muassa vahvistamalla nuorisovaltuustojen asemaa kunnissa ja hyvinvointialueilla.

Demokratiapolitiikalla on läheisiä yhtymäkohtia mm. hyvien väestösuhteiden, avoimen hallinnon, lapsen oikeuksien sekä nuorisotyön ja -politiikan ja koulutuspolitiikan linjauksiin. Valtioneuvoston tiedonanto yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa (2023) linjaa mm. toimenpiteistä yhteiskunnallisen ilmapiirin ja keskustelun, tietoisuuden kasvattamisen ja hyvien väestösuhteiden edistämiseksi sekä opetusalan ja hyvinvointialan henkilöstön yhdenvertaisuutta, sukupuolten tasa-arvoa ja syrjimättömyyttä koskevan osaamisen vahvistamiseksi.

Tehtävät

Työryhmän tehtävänä on:

1. Valmistella pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa linjattu kansallinen ohjelma demokratian ja osallistumisen edistämiseksi. Ohjelma on tarkoitus antaa valtioneuvoston periaatepäätökseenä;
2. Koordinoida, seurata ja edistää ohjelman toimeenpanoa valtioneuvostossa. Työryhmä seuraa ohjelmassa linjattujen toimenpiteiden etenemistä, laatii yhteenvetoon toteutetuista toimenpiteistä hallituksen puolivälisarviota varten ja tekee esityksen tarvittavista lisätoimenpiteistä;
3. Tehdä muita tarpeellisiksi katsomiaan ehdotuksia koskien erityisesti äänestysaktiivisuuden edistämistä, lasten ja nuorten osallisuuden vahvistamista, demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kehittämistä sekä hyvän keskustelukulttuurin vahvistamista.

Kustannukset ja rahoitus

Työryhmän kustannukset maksetaan momentilta 250101 / 1500131000.

Organisointi

Työryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja:

ylivohtaja, osastopäällikkö **Johanna Suurpää**, demokratia- ja julkisoikeusosasto, oikeusministeriö

Varapuheenjohtaja:

johtaja **Henni Axelin**, nuoriso- ja liikuntapolitiikan osasto, nuorisotyön ja -politiikan vastuualue, opetus- ja kulttuuriministeriö

Jäsenet (varajäsenet suluissa):

yksikönpäällikkö **Niklas Wilhelmsson**, demokratia- ja julkisoikeusosasto, demokratia ja vaalit -yksikkö, oikeusministeriö
(lainsäädäntöneuvos **Jyrki Jauhiainen**, esikunta, lainsäädännön kehittäminen ja lain-tarkastus -yksikkö, oikeusministeriö)

asiantuntija **Sanna Malkki**, STRO, yhteiskuntapolitiikan suunnitteluyksikkö, valtioneuvoston kanslia
(erityisasiantuntija **Risto Alatarvas**, STRO, yhteiskuntapolitiikan suunnitteluyksikkö, valtioneuvoston kanslia)

johtava asiantuntija **Pekka Hukka**, kehityspoliittinen osasto, ulkoministeriö
(kehityspoliittikan neuvonantaja **Lotta Valtonen**, kehityspoliittinen osasto, ulkoministeriö)

hallitusneuvos **Hanna Helinko**, hallinto- ja kehittämisosasto, oikeudellinen tuki, sisäministeriö
(31.12.2023 asti neuvotteleva virkamies **Tiina Männikkö** ja 1.1.2024 alkaen neuvotteleva virkamies **Maarit Nikander**, hallinto- ja kehittämisosasto, strateginen ohjaus ja kehittäminen, sisäministeriö)

hallitusneuvos **Timo Tuovinen**, hallintopoliittinen osasto, konserniohjausyksikkö, puolustusministeriö
(varajäsen ilmoitetaan myöhemmin)

neuvotteleva virkamies **Markku Mölläri**, kunta- ja alueosasto, valtiovarainministeriö
(finanssineuvos **Katju Holkeri**, valtionhallinnon kehittämisosasto, valtiovarainministeriö)

opetusneuvos **Aki Tornberg**, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen osasto, toiminnanohjauksen ryhmä, opetus- ja kulttuuriministeriö
(erityisasiantuntija **Janne Savolainen**, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen osasto, koulutuksen vastuualue, opetus- ja kulttuuriministeriö)

neuvotteleva virkamies **Antonia Husberg**, ruokaosasto, maaseudun kehittämissyksikkö, maa- ja metsätalousministeriö
(erityisasiantuntija **Sami Tantarimäki**, ruokaosasto, maaseudun kehittämissyksikkö, maa- ja metsätalousministeriö)

ylitarkastaja **Eero Salojärvi**, palveluosasto, kuluttajapalveluyksikkö, liikenne- ja viestintäministeriö
(hallitusneuvos **Hanna Laurila**, palveluosasto, kuluttajapalveluyksikkö, liikenne- ja viestintäministeriö)

erityisasiantuntija **Johanna Huovinen**, yhteisöt ja toimintakyky -osasto, sosiaali- ja terveysministeriö
(erityisasiantuntija **Riikka Pellikka**, strategia- ja talousyksikkö, sosiaali- ja terveysministeriö)

erityisasiantuntija **Heta-Elena Heiskanen**, ilmasto- ja ympäristönsuojeluosasto, ympäristöministeriö

(neuvotteleva virkamies **Pekka Harju-Autti**, konserniohjaus ja kansainväliset asiat - osasto, ympäristöministeriö)

Sihteerit:

hankepääällikkö **Päivi Kurikka**, demokratia- ja julkisoikeusosasto, demokratia ja vaalit -yksikkö, oikeusministeriö

opetusneuvos **Anna Mikander**, Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja vapaan sivistystyön osasto, strategiaryhmä, opetus- ja kulttuuriministeriö

erityisasiantuntija **Liisa Männistö**, demokratia- ja julkisoikeusosasto, demokratia ja vaalit -yksikkö, oikeusministeriö

asiantuntija **Nina Suorsa**, demokratia- ja julkisoikeusosasto, demokratia ja vaalit -yksikkö, oikeusministeriö

Kaikkia ministeriöitä pyydettiin nimeämään nais- ja miesehdokas kutakin jäsenpaikkaa kohden. Jos sekä nais- että miesehdokkaan nimeäminen ei ollut mahdollista, tämä pyydettiin perustelemaan nimeämisehdotuksessa ottaen huomioon naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §. Työ- ja elinkeinoministeriö ei nimennyt työryhmään jäsenehdokkaita. Työryhmän kokoonpano täyttää tasa-arvolain 4 a §:n vaatimukset sekä varsinaisten että varajäsenten osalta.

Työryhmä voi asettaa alatyöryhmiä, kuulla asiantuntijoita ja hankkia tarpeellisiksi katsomiaan selvityksiä.

oikeusministeri

Leena Meri

kansliapäällikkö

Pekka Timonen

Jakelu Työryhmän puheenjohtajat, jäsenet, varajäsenet ja sihteeristö

Tiedoksi Oikeusministeriö
Valtioneuvoston kanslia
Ulkoministeriö
Sisäministeriö
Puolustusministeriö
Valtiovarainministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Maa- ja metsätalousministeriö
Liikenne- ja viestintäministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Ympäristöministeriö

VN/25525/2023-OM-17

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: